

CARTES DE PROP

Notícies d'un altre present

Enric Sòria

La Universitat de València acaba de publicar sencer un text relativament famós de la història i la literatura valencianes, el *Dietari* de Pere Joan Porcar, *Coses evengudes en la ciutat y regne de València*, escrit entre el 1585 i el 1629, que és -tot i que l'autor poc s'ho pensava- la visió més completa i més vívida que tenim de la València del Barroc. Una València estranya i alhora familiar, que a estones fascina i sovint desespera, i que batega descompassadament -tal com ella era, i és- en aquestes pàgines. El llibre, a cura de Josep Lozano, està ben presentat. Té una introducció aclaridora, profusió de notes i uns índexs molt útils, i qualsevol que tinga un bri de curiositat històrica trobarà en què pensar si s'avé a fullejar-lo.

En el pròleg, Josep Lozano ens documenta la discreta repercussió d'aquesta obra. Publicada el 1934 per Vicente Castañeda, el 1983 Ferran Garcia-Oliver n'edità una antologia molt encertada. A més, alguns estudiosos li han dedicat temps, com el mateix Lozano, Vicent J. Escartí, Carles Batlle, August Rafanell i un no massa llarg etcètera. D'altra banda, Porcar és l'únic escriptor en català que el gran historiador xatívi José Antonio Maravall es prengué la molèstia de citar en la seua obra mestra, *La cultura del Barroco*. Això ja ens hauria d'avisar que ens trobem davant d'un text important, o almenys revelador. De tots els que n'han parlat, qui en digué coses de més suc va ser Joan Fuster en *Poetes, moriscos i capellans*. La lectura de Fuster és molt crítica amb l'estil de l'autor ("escriptor infecte" li diu, i no sense raó), però al mateix temps demostra que el llibre li

havia despertat un àvid interès. I és que com a document històric, lingüístic, i fins i tot literari -si entenem el terme amb amplitud-, el *Dietari* de Porcar no té preu.

Mossén Porcar degué ser un personatge ben curiós, pel que es pot espigolar del seu dietari. Fill i nét de notaris, capellà de sant Martí, valencià fins al moll, i el dur, dels ossos, una mica llegit, visceral, irascible, esmoladament biliós i crític amb quasi tot i tothom, especialment contra aquells que no sabien defensar "la llibertat de la terra", la seua figura se'ns va perfilant al pas que llegim fins que ens adonem que, qui tenim al davant és, més que una personalitat, tot un caràcter. La veritat és que no deixava rama verda, mossén

ment, no ho aconsegueix gens. Per molt que ens conte que un dia el van apunyalat al mig del carrer com si el fet li haguera passat a un altre, no pot evitar estendre un punt de vista propi al llarg de més de 40 anys de vida valenciana, i aquest és irriat, mordaç i, en els millors moments, feroç i tot. Després d'un grapat de pàgines de mer tempteig, Porcar troba aquest to, que és únicament seu i que el retrata, i ja no l'abandona fins que la vellesa el venç i po-

No li faltaven motius, al bo de Porcar, per a la mordacitat insurgent

signes d'aquesta destitució: les caresties, les pujades d'imposos, l'expulsió dels moriscos, la guerra amb Flandes, les "desdichades" corts de Montsó, on "els malaventurats i molt temerosos i amendantats valencians" hagueren d'engolir el trágala reial i pagar les factures del comte-duc d'Olivares (res de nou, si bé es mira).

Però al costat d'això hi ha tot un món: crescudes del Túria, enterros, processons, nevades, entrades de virreis, assassinats, festes de bous, incendis, atacs de pirates, monstres i prodigis diversos, roders, execucions, embolics de frares, invencions i receptes contra el mal de queixal, de tot i més. I també hi ha el curiós patriotisme de Porcar, sempre rampant, i sobretot la llengua, d'una vivacitat

El dietari de Pere Joan Porcar publicat en dos volums per la Universitat de València.

Porcar, quan s'hi posava.

I això que el seu llibre pretén ser impersonal. Com bé diu Josep Lozano, els dietaris com el que Porcar intenta escriure provenen dels antics crònics i dels llibres de memòries institucionals. En aquest tipus d'obres, les entrades solen ser eixutes, repelades, i el jo de l'autor se'ns oculta al darrere amb total impunitat. Porcar vol escriure així, però, afortunada-

sa fi al seu llibre.

Cert que no li faltaven motius, al bo de Porcar, per a la mordacitat insurgent. El seu llibre detalla la gradual decadència d'una ciutat i un regne inscrits en una monarquia amb ímfules d'imperi que s'afona sense remei i en un món, el mediterrani, que va ocupant un lloc cada dia més marginal en el gran joc del poder i la riquesa. El capellà sap consignar molts

insòlita, rica de modismes preciosos i d'adjectius punyents. Porcar, sens dubte, s'estimava la llengua en què escrivia com s'estimava el seu país, amb ràbia no gaire continguda i amb amargor creixent. Va convertir la seua canongia en un observatori de tot el que passava i en va donar un testimoni ple de vida, la seua i la dels seus, que ara és un document tossut, irreductible, agre i corprenedor.

Reunió del Consell de Cultura. / M. TORRES

ESPURNES

Basat en fets reals

Martí Domínguez

Fa un parell de setmanes el Consell Valencià de Cultura (CVC) va emetre un dictamen sobre la Universitat. Hi acusava el col·lectiu universitari d'endogàmia i caciquisme. Com a membre de la institució universitària m'ha semblat del tot il·lustratiu que una institució com el CVC es pronunciara sobre aquesta qüestió. Entre altres coses, perquè els seus integrants són elegits pels seus valuosos coneixements, i parlen sempre des de la independència i el rigor, sense cap peatge polític. A més a més, la seua pertinença a aquesta empresa es du a terme desinteressadament, amb el que es diu vocació de servei. En aquest sentit, en Santiago Grisolia és un model de sacrifici, i el seu altruisme és admirable. Duu tota la vida de la institució (més de vint-i-cinc anys) com a membre, i setze anys presidint-la, i a ningú no li passaria pel cap titlar-lo de cacic, ja que tots els seus actes i decisions han estat consensuats, i no sols pels integrants del CVC sinó pel més granat de la intel·lectualitat valenciana. Tots volen Grisolia. Des que va aterrar per aquestes terres des de Kansas s'ha sentit un renaixement cultural, entre altres coses pels grapats de premis Nobel que sempre l'acompanyen, cosa si més mai no vista. Ningú de la ciència no sabia on era València fins que Grisolia els la va descobrir, i per a això han estat cabdals els premis Jaume I, modèlics en la seua gestió. Gràcies a Eduardo Zaplana, que és qui li va donar suport, València és al mapa, al mapa de la ciència i del coneixement. Fins al punt que cada vegada més trobe a Grisolia una certa retirada a Vinatea, i quan passe per la plaça de l'Ajuntament i veig la seua escultura, amb la seua capa, pense en ell. Quin home. Els altres membres del Consell també són molt respectats, per la seua efervescent vocació, sempre treballant en la defensa dels interessos dels valencians, i sense demanar res a canvi. És admirable tanta dedicació, i també que es mantinguen en el càrrec tants anys, sense defallir gens ni mica. Posaria els seus noms, però no sé per on començar, al davant d'aquella prodigiosa concentració de matèria grisa, noms tots ells d'abast internacional. En una ocasió, vaig tindre l'honor de ser invitat a una sessió del CVC, i recorde que vingueren quasi tots els membres, i escoltaren les meues observacions sobre l'estat de la premsa científica al País Valencià amb gran interès, prenent moltes notes i fent grans signes d'assentiment. A més a més, quan vaig acabar, em regalaren una bossa amb els seus llibres, i em digueren que els havia estat de gran utilitat per a saber què passava al món. Des d'aquell dia, pense que si València té alguna cosa per a exportar és el nostre Consell Valencià de Cultura. Tant de bo la Universitat de València els imitara una mica més. Seria l'excel·lència que li manca per al tan treballat Campus d'Excel·lència.

Recomanem...

ASSAIG
per FERRAN BONO

LA TRANSMISSIÓ FAMILIAR DEL VALENCIÀ
Brauli Montoya / Antoni Mas
Acadèmia Valenciana de la Llengua València, 2012

Més de sis-centes entrevistes de parlants de catorze ciutats componen el treball de camp d'aquest interessant estudi que naix sota la premissa que les llengües perduren en el temps gràcies a la transmissió que en fan unes generacions a les successives. Els autors, professors de la Universitat d'Alacant de reconeguda trajectòria, hi analitzen des de la interrupció familiar de la llengua pròpia per la burgesia del segle XIX fins als intents actuals de reintegrar la llengua de l'escola a la família.

DISCOS
per J. M. JÁTIVA

DOG SOUNDS
Vicente Espí Quartet
Discmedi Blau
Barcelona, 2012

Bateria clau en l'escena jazzística valenciana actual, en el seu segon àlbum Vicente Espí desplega al màxim les seues possibilitats creatives. Sis anys després d'un sorprenent debut amb música de Coltrane, explora ara, amb un grapat de peces pròpies i uns col·laboradors entregats, paisatges sonors oberts que igual deixen sense alé l'oient com el conviden al somieig, i forma una banda sonora amb dosis d'intriga i acció i aroma de *nouvelle vague*.

POESIA
per ADOLF BELTRAN

EN L'ASPRE VENT DEL NOU MÓN
Vicent Alonso
Café Central / Eumo
Editorial. Vic, 2012

Uns versos de Lousie Glück donen títol a aquest nou poemari de Vicent Alonso. Nova incursió en la recerca dels angles del món i l'existència que només l'escriptura permet d'assajar en el viatge de l'autor cap al coneixement. El diàleg de l'escriptor amb si mateix dóna el to i unifica una exploració que fa de les paraules, de la poesia al capdavant, un element que serveix per a guardar-se "dels dies que s'obstinen a perdre's dins l'oblit".